

Onderwerp

Proces en kaders uitvoeren wetenschappelijke review beleidskader Oostvaardersplassen.

Kern mededeling:

In het huidige coalitieakkoord staat dat binnen twee jaar gestart wordt met een evaluatie van het beleid in de Oostvaardersplassen. Deze evaluatie is gebaseerd op het rapport van Van Geel uit 2018. Hierbij wordt ook het gebruik van de gemiddelde Body Condition Score (BCS) meegenomen. In deze mededeling wordt u geïnformeerd op welke wijze deze wetenschappelijke review ter hand wordt genomen.

Mededeling:

In het Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen, opgesteld door de commissie Van Geel in 2018, wordt de aanbeveling gedaan om een onafhankelijke, complete, wetenschappelijk onderbouwde review van de ontwikkeling van de Oostvaardersplassen uit te voeren. Dit gebeurt nadat de maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan in een verder gevorderd stadium van uitvoering zijn en voorstellen uit dit advies hun beslag hebben gekregen in het provinciaal beleid en het beheer. Dat moment komt nu dichterbij.

De commissie van Geel is daarbij van mening dat in de review niet alleen moet worden ingegaan op het vraagstuk van de grote grazers, maar ook op de realisatie van de Natura 2000-doelstellingen, ontwikkeling van vegetaties en van de biodiversiteit in het gebied.

Een wetenschappelijke review houdt in dat er een kritische wetenschappelijke beoordeling plaats gaat vinden op het gevoerde beleid. Het is belangrijk aan de voorkant het doel scherp te hebben met betrekking tot de review. Deze review is niet bedoeld om het gesprek opnieuw te voeren hoe het beleid voor de Oostvaardersplassen ingevuld moet worden.

Er zal moeten blijken in welke mate er nu reeds uitspraken gedaan kunnen worden over de vegetatieontwikkeling en soortensamenstelling in het gebied. De maatregelen zijn relatief nog maar kort uitgevoerd en daarom is er enige tijd nodig om effect te hebben op de beoogde ontwikkelingen in het gebied.

Verder verwijzen we graag naar de door Gedeputeerde Staten vastgestelde startnotitie. Deze notitie geeft het doel en de kaders mee aan het nog te selecteren bureau om deze review uit te voeren.

Om tot de review te komen, is het volgende tijdspad opgesteld.

- Juli - augustus 2024: uitwerken en scherp krijgen van het vraagstuk waar een nog te selecteren extern bureau mee aan de slag gaat in de vorm van deze startnotitie
- Oktober 2024: besluitvorming startnotitie review
- Oktober – december 2024: bureau selecteren volgens de provinciale inkoopprocedure
- Januari – juni 2025: uitvoeren en opstellen van de review
- Juli -oktober 2025 besluitvorming Gedeputeerde Staten & aanbieden van de review aan Provinciale Staten

Registratienummer

3306238

Datum

22 oktober 2024

Expertiseteam

ETNAT

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Hofstra, H.J.

Ter kennisname aan PS en

burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

3306238

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
Startnotitie wetenschappelijke review be- leidskader Oostvaardersplassen	3291603	Ja

Onderwerp

Uitvoeren wetenschappelijke review beleidskader Oostvaardersplassen.

Aanleiding

Voortkomend uit het vastgestelde Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen, opgesteld door de commissie Van Geel in 2018, staat de aanbeveling om een onafhankelijke, complete, wetenschappelijk onderbouwde review van de ontwikkeling van de Oostvaardersplassen uit te voeren. Dit nadat de maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan in een verder gevorderd stadium van uitvoering zijn en de voorstellen uit dit advies hun beslag hebben gekregen in het provinciale beleid en beheer. Dat moment komt nu dichterbij.

De betekenis van een wetenschappelijke review is dat er een kritische wetenschappelijke beoordeling plaatsvindt op het gevoerde beleid. Het gaat hier dus niet om het ter discussie stellen van doelen en opgaven zoals die zijn vastgesteld voor het gebied in het kader van Natura-2000.

In het vastgestelde beleidskader heeft de commissie van Geel opgenomen dat zij daarbij van mening is dat in de review niet alleen moet worden ingegaan op het vraagstuk van de grote grazers. Maar ook op de realisatie van de Natura 2000-doelstellingen, ontwikkeling van vegetaties en van de biodiversiteit in het gebied in het algemeen. Met deze review blijven we zo dicht mogelijk bij het vastgestelde beleidskader en sluiten we aan bij de aanbevelingen die daarin over de review zijn gedaan.

Daarnaast staat in het huidige coalitieakkoord dat binnen twee jaar gestart wordt met een evaluatie van het beleid in de Oostvaardersplassen, gebaseerd op het rapport van Van Geel. Hierbij wordt ook het gebruik van de gemiddelde Body Condition Score (BCS) meegenomen.

Doel en uitgangspunten wetenschappelijke review

Het is belangrijk om aan de voorkant het doel scherp te hebben met betrekking tot de review. Deze review is niet bedoeld om het gesprek opnieuw te voeren hoe het beleid voor de Oostvaardersplassen ingevuld moet worden. Om tot een onafhankelijke en complete review van de ontwikkeling van het gebied en specifiek van de ontwikkeling van het dierenwelzijn te komen, wordt zelfstandig feitenonderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van soorten, oppervlakten vegetaties, condities van de grote grazers en de omstandigheden waarin zij leven.

De review is erop gericht en heeft als doel antwoord te geven op de volgende onderdelen, inclusief uitgewerkte voorstellen op adviezen die mogelijk voortkomen uit de review:

- Op welke wijze is in de uitvoering invulling gegeven aan het beleid? Is dit conform het beleidskader Oostvaardersplassen? Dit is breder dan alleen de grote grazers, maar gaat ook om de andere opgenomen onderdelen.
- Op welke wijze zijn de verschillende adviezen uit het beleidskader opgepakt en ingevuld? Is opvolging gegeven aan de adviezen en hoe is dat gedaan? Zo niet, wat zijn daarvan de redenen?
- Heeft het gevoerde beleid ook het gewenste resultaat opgeleverd? Zijn er resultaten waarneembaar welke toe te schrijven zijn aan de genomen maatregelen uit het beleidskader?

De volgende aspecten dienen tenminste binnen de review betrokken en meegenomen worden in de uitwerking:

Ontwikkeling van soorten in het gebied

In verband met de juridische procedures rond de reset van de grote grazers in het gebied,

is in 2020 een deskundigenrapport¹ opgesteld. In dit rapport is onder meer gekeken naar de gevolgen van overbegrazing in de Oostvaardersplassen door grote grazers voor de biodiversiteit in het gebied. Uit het deskundigenrapport blijkt dat als gevolg van overbegrazing door grote grazers een groot aantal broedvogelsoorten uit het gebied is verdwenen of sterk in aantal achteruit is gegaan. Onderzocht moet worden of de soortensamenstelling in het gebied, na de reset van de grote grazers en het huidige populatiebeheer, op de in het Beleidskader genoemde aantallen zich zodanig heeft ontwikkeld dat de biodiversiteit in het gebied is verbeterd. Kunnen daar reeds uitspraken over worden gedaan? Het gaat daarbij niet alleen om kwalificerende vogelsoorten voor het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen, maar ook om andere beschermde en bijzondere (rode lijst) soorten in het kader van de biodiversiteit.

Ontwikkeling van de vegetatie in het gebied

Verloopt de ontwikkeling van de vegetatie zoals verwacht als gevolg van de maatregelen die in het kader van het Beleidskader zijn uitgevoerd? Als knelpunten voor kwalificerende vogelsoorten worden in het Natura 2000-beheerplan 2024 de volgende aspecten genoemd in relatie tot overbegrazing door grote grazers in het gebied:

- Afname areaal van alle verschillende structuurtypen rietvegetatie en gradiënten daartussen;
- Afname ongestoorde rietvegetaties in poelen en sloten;
- Afname van het areaal onbegraasd rietland langs oevers van poelen/sloten met helder water;
- Onvoldoende structuurrijke graslanden waardoor prooiaanbod muizen ontbreekt;
- Ontbreken overgangen van grasland naar ruigtes en struweel;
- Afname dichtheid wortelstokken van lisdodde en jong riet;
- Ontbreken overgangen van grasland naar ruigtes en struweel.

Onderzocht moet worden of de vegetatie in het gebied na de reset van de grote grazers en het huidige populatiebeheer op de in het beleidskader genoemde aantallen zich zodanig heeft ontwikkeld dan wel naar verwachting zal gaan ontwikkelen dat de genoemde knelpunten met betrekking tot overbegrazing zijn of worden opgelost.

Conditie van de grote grazers en de omstandigheden waarin zij leven

Hierbij dienen onder andere de volgende vraagstukken betrokken te worden:

- Is de gehanteerde methodiek voor de bepaling van de Body Condition Score (BCS) in overeenstemming met en wordt daarmee op juiste wijze invulling gegeven aan de passages dierenwelzijn hierover in het beleidskader?
- Aanwezigheid beschikbare voedselaanbod en verhouding tot de drie typen grote grazers in het gebied. In het beleidskader is opgenomen dat de begrazingsdruk per hectare beperkt moet worden tot een omvang die versterking van de vegetatietypen en vegetatiestructuur mogelijk maakt. Waardoor wintersterfte van grote grazers als gevolg van een tekort aan voedsel van de graslanden wordt voorkomen. Voorlopig wordt voor een aantal jaren een plafond van 1500 dieren op de 1080 hectare aangehouden. Onderzocht moet worden of dit gelet op de aanwezige voedselbeschikbaarheid in het gebied nog altijd een goede graasdruk is of dat dit bijgesteld moet worden om te komen tot een omvang die versterking van de vegetatietypen en vegetatiestructuur mogelijk

¹ Mouissie, M., T. Vulink, M. Wassen and F. Berendse (2020). De effecten van grote herbivoren op de natuur in de Oostvaardersplassen, Ecologisch deskundigenrapport. De Bilt, SWECO, Universiteit Utrecht, Wageningen University & Research Centre.

maakt en waardoor wintersterfte van grote grazers, als gevolg van een tekort aan voedsel van de graslanden, wordt voorkomen. Daarbij ook de aanwezigheid van de populaties (brand)ganzen in het voorjaar in het gebied meenemen. Wat is de betekenis van grote aantallen ganzen voor de voedselbeschikbaarheid voor de grote grazers. Wat is de verwachting van hoe deze grote groepen ganzen zich ontwikkelen gezien de beoogde vegetatietypen en vegetatiestructuur?

- Nut en noodzaak aanwezigheid van drie soorten grote grazers in het gebied. Daarbij dient ook betrokken te worden wat de mogelijke invloed is op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van kwalificerende vogelsoorten wanneer één of meerdere soorten grote grazers uit het gebied verwijderd worden.

Kanttekening

In het huidige coalitieakkoord is afgesproken om deze wetenschappelijke review nu uit te voeren. Inmiddels is het beleidskader voor een groot deel uitgevoerd en heeft het ook zijn beslag gekregen in het provinciale beleid. Het moet nog blijken in welke mate er nu reeds uitspraken gedaan kunnen worden over de vegetatieontwikkeling en soortensamenstelling in het gebied. De maatregelen zijn relatief nog maar kort uitgevoerd en hebben daarom enige tijd nodig om effect te hebben op de beoogde ontwikkelingen in het gebied.

Proces en betrokken partijen

Voor een groot deel zal de review bestaan uit een door het geselecteerde bureau uitgevoerde studie en analyse van de verschenen stukken en documentatie, aangevuld met beschikbare monitoringsgegevens. Deze stukken worden beschikbaar gesteld door de provincie en Staatsbosbeheer. Daarnaast zullen de direct betrokken partijen bij het tot stand komen en uitvoeren van het beleidskader via interviews en gesprekken betrokken worden bij de review in de volgende rollen:

- Provincie Flevoland (bestuurlijk en ambtelijk); als beleidsverantwoordelijke voor het gevoerde beleid;
- Staatsbosbeheer; als eigenaar van het gebied en uitvoerder van het beleid;
- Commissie van Geel; als opsteller van het rapport

Beschikbare informatie

In de afgelopen jaren vanaf vaststelling van het beleidskader in 2018 zijn vele stukken verschenen en opgesteld. De volgende stukken dienen in ieder geval betrokken te worden bij de review.

- Beleidskader beheer Oostvaardersplassen
- Convenant provincie & SBB over de uitvoering
- Notitie Grote Grazers
- Besluitvorming anticonceptie inclusief adviezen deskundigen
- 2^e Natura 2000-beheerplan
- De diverse voortgangsrapportages opgesteld door zowel de provincie als door Staatsbosbeheer (jaarrapportages)
- Verslagen van veldbezoek dierenarts & verslagen veterinaire commissie SBB
- Managementplan Staatsbosbeheer
- Monitoringsgegevens die bij Staatsbosbeheer aanwezig zijn
- Overzicht juridische procedures inclusief achterliggende documenten
- Overzicht mededelingen en informatie die is gedeeld met Provinciale Staten
- Deskundigenrapport Mouissie van 2020
- Boswachterblogs van Staatsbosbeheer

- Onderzoekresultaten en publicaties die afgelopen 4 jaar verschenen in kader van promotieonderzoeken in de Oostvaardersplassen
- Evaluatie 25 jaar begrazingsbeheer Oostvaardersplassen (dit document is nu in voorbereiding door Staatsbosbeheer)
- Beschikbare documenten in kader van WOB- en WOO-procedures

Tijdsplan en planning

Om tot de review te komen, is het volgende tijdsplan opgesteld.

- Juli – september 2024: uitwerken en scherp krijgen van het vraagstuk waar een nog te selecteren extern bureau mee aan de slag gaat in de vorm van deze startnotitie
- Oktober 2024: besluitvorming startnotitie review
- Oktober - december 2024: bureau selecteren volgens de provinciale inkoopprocedure
- Januari – mei 2025: uitvoeren en opstellen van de review
- Juni - oktober 2025 besluitvorming Gedeputeerde Staten, aanbieden van de review aan Provinciale Staten met al dan niet een beeldvormende sessie.

Kosten en uitvraag bureaus

Het uitvoeren van deze wetenschappelijke review is een specialistische opdracht en vereist daarom een kundig bureau.

Voor de uitvoering van de wetenschappelijke review zijn via het coalitieakkoord middelen beschikbaar gesteld. De verwachting is dat de opdracht voor de uitvoering daarbinnen past en uitgevoerd kan worden.